

Jan VANDEN BERGHE

Interdiocesaan pastor van Adem-Tocht

Weet u nog waar u in 1980 was toen u hoorde dat aartsbisschop ROMERO in El Salvador werd vermoord? Jan VANDEN BERGHE, actief bij Pax Christi en nu ook bij Adem-Tocht, wel. „Dat was een schok voor mij.” Onrecht aanklagen en stemlozen een stem geven, het bleef zijn hele leven ook zijn roeping.

‘Als je vindt dat iets niet klopt, durf dan ongehoorzaam te zijn’

Jan COLLA

Als ons interview er na anderhalf uur op zit, zegt Jan VANDEN BERGHE plotseling: „Hoe is het mogelijk dat ik nog niks heb gezegd over Jacques GAILLOT?” De in 1995 door Rome afgezette Franse bisschop blijft hem inspireren. „Hij zei ook altijd wat hij dacht en ging geweldloos om met zijn onrecht.” Rebel, loyaal aan het evangelie, voeten op de grond, compassie boven dogma's – Jan VANDEN BERGHE blijft ook op zijn 73ste trouw aan zichzelf.

–Hoe zagen uw jonge jaren eruit?

Ik ben in 1942 geboren in Ardoorie, als oudste van vijf zonen. Mijn vader was actief in de kerkfabriek. De KSA speelde een grote rol in de verdieping van mijn eigen spiritualiteit. In de paasvakantie van het laatste jaar in het college van Roeselare zei ik tegen mijn ouders dat ik eraan dacht priester te worden. „Ge zijt oud genoeg om te weten wat ge wilt”, antwoordde vader. Ik was ervan overtuigd dat, als mensen beter wisten waar het geloof echt over gaat en ze er ook naar handelden, ze gelukkiger zouden zijn. Dat zegt iets over mijn perceptie van Kerk en geloof.

–Hoe kijkt u dan naar het geloof?

Mijn seminarietijd speelde zich af in de jaren 1960, de periode van het concilie. Mijn grootmoeder was bang dat ik mijn geloof zou verliezen, maar mijn professor dogmatiek, Benjamin Willaert, leerde ons vragen over ons geloof niet uit de weg te gaan. Ik blijf hem dankbaar. In 1963 schreef de anglicaanse bisschop John Robinson het boekje *Eerlijk voor God*. Hoewel de president van het Leuvense Leo XIII-seminarie nog liet weten dat we dat beter niet lazen, zei de onlangs overleden professor Willaert aan het grootseminarie in Brugge: „Dat moet ge zeker lezen.” Het ging erover of je minder gelovig bent als je vragen stelt over Adam en Eva of over de maagdelijke ontvangenis. Die vragen hadden wij ook. Geloven gaat niet over dogma's, maar over hoe je in het leven staat en hoe je met mensen omgaat.

–Waar ontstond uw sociale beweging?

In Leuven ontdekte ik dat 'rechtvaardigheid' eigenlijk gaat over hoe er met mensen wordt omgegaan, in alle continenten. Dat leidde tot een omslag in mijn denken.

„Geloof gaat over hoe je in het leven staat en met mensen omgaat”, meent Jan Vanden Berghe. © Violet Corbett Brock

We betoogden, tegen de dure aankoop van legervliegtuigen en zo. Die bekommernis om vrede en rechtvaardigheid heeft me nooit meer losgelaten.

–Kon u dat als priester zelf ook uitdragen?

In 1970 begin ik eerst in Oostende als leeraar Nederlands, Engels en Duits. Dat deed ik graag, maar ik had weinig tijd om met geloof bezig te zijn. Op mijn verzoek werd ik onderpastoor, bij een pastoor die

„Geloven is leven als Jezus, opkomen voor de minsten”

sukkelde met zijn gezondheid. In 1977 was het mijn beurt om te preken. Rome had een document gepubliceerd over onder andere geboorteregeling. Ik verdedigde een andere opinie, volgens de ideeën uit mijn seminarietijd. Mijn confrater was boos. Hij vond weliswaar dat ik gelijk had, maar dat ik dat onder vier ogen had moeten zeggen. „Een preek dient om mensen iets te geven waar ze een week mee voort-

kunnen.” Later zag ik in dat hij gelijk had. In een preek geef je geen les, maar bied je geestelijk voedsel, in het besef dat het leven voor niemand makkelijk is.

–U stelde uw eigen roeping nooit in vraag?

Nee, al ben ik op een gegeven moment bijna uitgetreden wegens een liefdesrelatie. Die vrouw wilde echter niet dat ik al mijn idealen zou opgeven. Ik bleef vervolgens mijn hele leven graag priester.

–Mag ik u een rebel noemen?

Als je vindt dat iets echt niet klopt, moet je ongehoorzaam durven te zijn. In de jaren 1980 groeide mijn onvrede met wat er vanuit het bisdom werd opgelegd. Enkele jaren daarvoor leerde ik de West-Vlaamse basisgemeenschappen kennen, opgericht door twee priesters die niet naar El Salvador mochten terugkeren. Zij brachten mensen samen om te praten over leven en samenleven, terwijl bij ons de focus lag op geloofsleer. Zo ontmoette ik ook aartsbisschop Romero van San Salvador. Hij wilde als bisschop niet zwijgen om zijn eigen vel te redden, maar klaagde onrecht aan en gaf stemlozen een stem. Ook Jezus ging

geweldloos door tot het einde en zweeg niet. Geloof is voor mij leven als Jezus, opkomen voor de minsten. Daarom werk ik zo graag voor Pax Christi, sinds 2003, voor de dienst vredesspiritualiteit.

–Heeft u, na al die jaren strijd, het gevoel dat de wereld een betere plek is geworden?

Dat weet ik niet. Ik weet wel dat een aantal mensen voor mij iets heeft betekend, en dat ik voor een aantal mensen iets heb betekend. Ik blik in vrede terug. Het is hoopgevend dat er in elke generatie mensen opstaan die ten volle mens worden en anderen appelleren om mens te worden.

–U zet zich nu als pastor in voor Adem-Tocht, de spiritualiteitsbeweging voor zestigplussers.

Ik moet nog ontdekken wat zij van mij verwachten. Ook senioren worstelen met het geloof. De vraag mag niet zijn „Waarom vasthouden aan ons geloof?”, maar wel „Waarom blij zijn met ons geloof?” en „Is ons geloof waardevol?”. Met de weg die ik heb afgelegd en met mijn denken, voel ik me toch welkom. Ik mag zijn wie ik ben en van daaruit wil ik hen helpen zoeken.